

EXCURSIILE ELEVILOR LICEULUI „UNIREA” ÎN ITALIA ÎNTRE ANII 1911 - 1928

Ramona Miron

La sfârșitul secolului al XX - lea, corpul didactic al Liceului „Unirea” a luat inițiativa organizării unor activități extrașcolare, educative și instructive, precum excursiile din țară și apoi de peste hotare.

La început, astfel de excursii s-au organizat în oraș, apoi s-au extins și în județ, pentru ca treptat să depășească granițele țării, în Italia și Franța.

Primul cadru didactic din cadrul Liceului „Unirea” care a acordat atenție acestui tip de activitate a fost profesorul de geografie Constantin Calmuschi, care a deschis o cale pe care s-au afirmat numeroși organizatori, precum profesorii: Constantin Leonescu – profesor de istorie și filozofie, Atanase Marosin – profesor de istorie, I. P. Rădulescu – Râmnic – profesor de istorie, I. M. Rașcu – profesor de limba română, Mihai Bantaș – profesor de limba franceză, Spiridon Lăduncă – profesor de Științele naturii etc.¹

Liceul „Unirea” a realizat șase excursii în Italia în anii 1911, 1913, 1914, 1921, 1923, 1928 și una în Franța în 1926.

*„Sunt câțiva ani de când școlarii cursului superior, mă îndemnau, cu stăruințe serioase, ca să iau inițiativa unei Excursiuni de studii în Italia”*², menționa profesorul Constantin Leonescu în

¹ Tudora Ciobotaru, *Monografia Colegiului Național Unirea Focșani*, Editura Andrew, Focșani, 2007, p. 197.

² Liceul „Unirea” din Focșani. *O excursiune școlară în Italia făcută în aprilie 1911*. Raport adresat Direcțiunii liceului „Unirea” de către D-nul

Raportul adresat direcțiunii Liceului „Unirea”, referitor la prima excursie organizată de uniriști în Italia, în aprilie 1911 și al cărui coordonator a fost. Și tot profesorul Leonescu mai organizase, în iunie 1906, o ieșire cu 44 de elevi la Blaj ³.

Excursiile în Italia și Franța au fost pornite din ideea de a cunoaște țările „care au fost depozitarele geniului latin căruia aparținem și care au contribuit la triumful unei rase care a dominat pământul din vechime, dând legile lumii, creând apoi modele eterne ale frumuseții” ⁴.

Călătoria în patria clasicismului le-a dat prilejul elevilor de a-și „reîmprospăta cunoștințele căpătate în școală și au avut ocazia să-și reînnoiască sentimentele de frățietate ce-i lega de italieni” ⁵.

La jumătatea lunii noiembrie 1910, a avut loc o conferință a cadrelor didactice de la Liceul „Unirea”, ocazie cu care a fost desemnat și un Comitet de pregătire a excursiei în Italia. Alcătuit din patru profesori - Gheorghe Pamfil – profesor de matematică, Savel Rahtivan - profesor de matematică, Teodor Iordănescu – profesor de limba latină și Constantin Leonescu, Comitetul a hotărât ca excursia să aibă loc în luna aprilie 1911, în vacanța de Paște ⁶.

Însă, o deplasare în străinătate implica, în primul rând, și fonduri bănești. Pentru a le procura, Comitetul de pregătire a excursiei a făcut apel la publicul focșănean, la băncile locale, acestora adăugându-se contribuțiile elevilor, dar și sumele adunate la fondul școlii.

Tot în acest scop, Comitetul a convenit cu profesorul Simion Crainic, directorul Societății de lectură a școlarilor Liceului „Unirea”, să se cedeze 148 liste de subscripții din listele emise anual pentru

C. Leonescu, profesor la acest liceu și conducătorul excursiunii, Tipografia Al. Codreanu, Focșani, 1912, p. 4.

³ *Ibidem*.

⁴ *Anuarul Liceului „Unirea” pe 1925 - 1926*, Tipografia „Cartea Putnei”, Focșani, p. 122.

⁵ *Revista Noastră*, An I, nr. 9, 15 Martie 1913, p. 161.

⁶ *O excursiune școlară în Italia ...*, p. 4.

fondul Societății, cu care elevii au strâns bani în perioada vacanței de Crăciun 1911, de la familie, rude, cunoștințe.

De asemenea, focșăneni precum Theodor Ienibace, Ștefan F. Ferhat, Nicolae Chiril Săveanu, Irimia Pană sau Gheorghe I. Pamfil, dar și Primăriile Adjud și Odobești au întins o mână de ajutor uniriștilor, aducându-le bani din liste de subscripție.

Cu ocazia Sărbătorilor de Iarnă, Ion Nanulescu a pregătit împreună cu elevii coriști ai Liceului „Unirea” un recital special pentru colindat, prilej cu care au rotunjit fondurile bănești destinate excursiei în Italia.

Sumele strânse din liste de subscripție, spectacole, donații, ajutoare au fost încredințate elevului Gorciu C. Cicerone și profesorului Gheorghe I. Pamfil, care au depus, la finalul campaniei de colectare, în conturile Băncii Putnei suma de 13.162,55 lei.

Comitetul de pregătire a excursiei în Italia a stabilit taxele ce urmau a fi achitate de participanți: 102 lei / elev înscris de la început, 150 lei / elev care se va înscrie ulterior și 150 lei / profesor. În acest preț erau incluse transportul, cazarea și mâncarea în cele trei săptămâni de voiaj pe traseul Focșani - Budapesta - Fiume - Ancona - Roma - Napoli - Florența - Veneția.

Cum o asemenea excursie reprezenta un ideal pentru fiecare elev și nu toți aveau posibilitățile financiare necesare, Comitetul a acordat, în acest sens, ajutor bănesc pentru trei elevi ai liceului.

Grupul de excursioniști număra 31 de elevi din cursul superior al Liceului „Unirea” și nouă profesori, cărora li s-au alăturat medicul primar al Spitalului „*Profetul Samoil*” Focșani, împreună cu soția sa ⁷.

În luna februarie 1911, Ministerul Instrucțiunii a intervenit la Legația română din Roma și la Consulatul General român din Budapesta pentru a obține următoarele înlesniri pentru grupul de excursioniști putneni:

- aprobarea unei reduceri pe căile ferate ungare și cele italiene
- intrarea gratuită în muzeele din Italia

⁷ *Ibidem*, p. 5 - 6, 10.

- o reducere pe vapoarele Societății de navigație ungaro - croată din Fiume pe traseul Fiume - Ancona și Veneția - Fiume.

Frământat de ideea „*unor locuințe convenabile ca preț și igienă*”, Constantin Leonescu nota în Raportul său întocmit către direcțiunea Liceului: „*în această privință instrucțiunile atât de binevoitoare pe care mi le-a dat D-l Ministru plenipotențiar, Duiliu Zamfirescu*, un amic și cunoscător al Italiei, ca și poveștile colegiale pe care le-am primit de la D-l profesor Blaga din Brașov, mi-au fixat în deosebi atențiunea asupra acestei chestiuni dificile*”⁸.

La îndemnul lui Duiliu Zamfirescu, Constantin Leonescu i-a scris la Roma lui Constantin N. Burileanu, cancelarul Legației române, cu rugămintea de a-i ajuta pe excursioniști să găsească cazare mai ieftină. Răspunsul Legației române se referea doar la faptul că excursioniștilor le era autorizat a vizita o singură dată, gratuit, orice muzeu, galerie etc. Însă, legat de cazare „*regretă că nu ne va putea fi de folos dată fiind scumpetea traiului pe vreme de expoziție*”⁹.

Până la urmă, problema cazării a fost rezolvată de C. I. Mitileneu, român stabilit la Roma de 40 ani, care luase cunoștință de

* **Duiliu Zamfirescu** (1858 - 1922). Poet, prozator, dramaturg, publicist, om politic, diplomat. Supleant de ocol la Hârșova (1880), procuror la Târgoviște, avocat în Baroul Focșani (1881) atașat de Legație pe lângă Ministerul Afacerilor Străine (1885), secretar de Legație la Roma, Atena și Bruxelles (1888 - 1906). Membru corespondent (1 aprilie 1898) și membru activ al Academiei Române (1 aprilie 1908). Membru în Comisia Europeană a Dunării (1909). A activat în Liga Poporului a generalului Alexandru Averescu (1918). Vicepreședinte al Academiei Române (8 octombrie 1918 – 11 iunie 1919). Senator de Vrancea și ministru de Externe în guvernul lui Alexandru Averescu (13 martie – 13 iunie 1920), ultima funcție părăsind-o pentru cea de președinte al Camerei Deputaților între 30 iunie 1920 și 22 ianuarie 1922. (Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *Vocație și destin. 600 fișe - portret pentru un tablou spiritual - istoric al județului Vrancea*, Editura Terra, Focșani, 2000, p. 314 - 316).

⁸ *O excursiune școlară în Italia ...*, p. 11.

⁹ *Ibidem*, p. 12.

excursia de studii a elevilor uniriști și s-a oferit să-i cazeze: „Rezultatul a fost că la Roma am fost găzduiți mai bine ca oriunde”¹⁰.

Călătoria era programată să dureze trei săptămâni, șase zile fiind rezervate vizitării Romei și câte trei zile pentru Napoli, Florența și Veneția, la cererea direcțiunii Liceului, Ministerul Instrucțiunii prelungind concediul profesorilor cu încă o săptămână după vacanța Paștelui.

„Am plecat din Focșani în dimineața Floriilor, la 3 aprilie 1911”¹¹.

După un drum lung pe tren, s-a făcut popas la Budapesta, unde grupul a fost așteptat de 14 studenți de la Universitatea „Petru Maior”. Cazarea s-a făcut la Hotelul „Jozsef Föherczeg”, iar excursioniștii au vizitat orașul și Parlamentul ungar „unde găsim băncile lui Șt. [efan] C. [icio] Pop, Mihaly, Vaida - Voevod etc. dar nu și pe ale lui Iuliu Maniu, părintele Lucaci”¹².

Spre seară, excursioniștii s-au imbarcat spre Fiume, unde au ajuns spre dimineață: „Marți 5 Aprilie stăm în Fiume până a doua zi”¹³. Aici, s-au cazat la Hotel „Bristol”, s-au plimbat cu vaporul la Abbazia, iar seara, la cină, li s-a alăturat Vincențiu Nicoară, român stabilit aici de 30 ani, profesor la Gimnaziul din Fiume¹⁴.

Drumul pe mare, până la Ancona, s-a făcut cu vaporul „Villam” al Societății Ungaro - Croate. La 6 aprilie 1912, grupul de excursioniști era în Ancona, unde au servit masa și au vizitat orașul.

Noaptea, la ora 11 și jumătate, au pornit spre Roma, ajungând la destinație în ziua de 7 aprilie 1912. În Capitala italiană au fost întâmpinați de studentul Claudio Martini, care a rostit și cuvântarea de bun venit. Au fost cazați, nu departe de gară, în jurul Basilicii di Santa Maria Maggiore, în Via Cavour și Via Urbana.

Ibidem.

Ibidem, p. 13.

Ibidem, p. 14.

Ibidem, p. 15.

Ibidem.

Prima zi a fost dedicată vizitării monumentelor Romei: Basilica di Santa Maria Maggiore *, Corso Umberto *, Villa Borghese * ¹⁵.

Pe 8 aprilie 2012 grupul a vizitat Basilica di San Pietro *, Vaticanul, Basilica San Pietro in Vincoli* și Forum Traiani * ¹⁶.

În ziua de 9 aprilie 1912, uniriștii au continuat vizitarea Vaticanului, s-au plimbat cu trăsura pe Gianicolo „*spre a admira panorama Romei în toată splendoarea ei*” ¹⁷, au fost în Parcul

* **Basilica di Santa Maria Maggiore** - Biserica „*Sfânta Maria cea Mare*”. Una dintre cele patru basilici papale din capitala Italiei, cunoscută și sub numele de Santa Maria della Neve - „*Sfânta Maria de Nea*” datorită culorii albe a fațadei sau Biserica „*Liberiană*”, deoarece aceasta a fost fondată de Papa Liberiu (a ocupat scaunul pontifical în perioada 17 mai 352 - 24 septembrie 366).

* **Corso Umberto** - stradă celebră din centrul Romei, care leagă Piazza Venezia de Piazza del Popolo.

* **Villa Borghese** - cel mai mare parc public din Roma, care dispune de un lac, temple, fântâni, statui și mai multe muzee.

¹⁵ *O excursiune școlară în Italia ...*, p. 18.

* **Basilica di San Pietro** - Biserica „*Sf. Petru*”.

* **Basilica San Pietro in Vincoli** - Biserica „*Sfântul Petru în Lanțuri*”. Renumită deoarece aici se află sculptura „*Moise*” a lui Michelangelo di Lodovico Buonarroti Simoni.

* **Forum Traiani**. Opera lui Apolodor din Damasc, cu o întindere de 275.000 m² între colinele Capitoliu și Quirinal. A fost realizată cu ajutorul captivilor de război, între 107 - 117 d. Hr., prin evacuarea a 850.000 metri cubi de pământ. La intrarea în piață se înalță arcul de triumf cu trei coridoare, iar în centru se ridică statuia ecvestră în bronz aurit a lui Traian și un portic pe margini, decorat cu busturi de daci captivi între care și bustul lui Decebal. Forum Traiani mai cuprinde Basilica Ulpia cu statui ale oamenilor iluștri și trofee de război dacice, Columna Traiană, flancată de biblioteca latină și greacă, Templum divi Traiani et divae Plotinae ridicat de Hadrian, iar pe aripa de Nord exista piața de mărfuri.

¹⁶ *O excursiune școlară în Italia...*, p. 19.

¹⁷ *Ibidem*, p. 20.

„Pincio” - „unde cândva au fost grădinile lui Lucullus”¹⁸, au vizitat Expoziția din Valle Giulia.

Pe 10 aprilie 1912, fiind Paștele Ortodox, excursioniștii putneri au participat la slujba din capela Basilicii di Santa Maria Maggiore, au servit prânzul, în stil tradițional cu ouă roșii și cozonac, la Restaurantul „*Cardinali*”, iar apoi au vizitat Muzeul Capitoline, Palatul „*Conservatorilor*” și Galeria națională de artă modernă. Ziua următoare au călătorit la Castelli Romani*.

Reîntorși la Roma, oaspeții au fost întâmpinați de elevii Liceului „*Umberto I*”^{*}, care au organizat o festivitate în cadrul căreia s-a intonat „*Deșteaptă-te române*” și „*Trăiască Regele*”¹⁹.

* **Lucius Licinius Lucullus** (117 – 56 î.e.n.). Om politic și general roman. Partizan apropiat al lui L. Cornelius Sulla, pe care, în calitate de quaestor, îl însoțește în anul 87 î.e.n., în Orient, în războiul împotriva lui Mithradates VI, regele Pontului. Comandant de flotă (86 – 85 î.e.n.), proquaestor în provincia Asia (85 – 79 î.e.n.), praetor (78 î.e.n.), guvernator al provinciei Africa (77 – 76 î.e.n.), consul (74 î.e.n.). La izbucnirea celui de – al treilea război împotriva lui Mithradates VI (74 – 63 î.e.n.), este desemnat guvernator al provinciei Cilicia, Asia, Bitinia și comandant suprem al forțelor romane din Orient. Adversar politic al lui Caesar și Pompeius, bun organizator și talentat general, cel mai bogat cetățean al epocii după Crassus. Autorul „*Istoriei Războiului Aliaților*”, lucrare redactată în limba greacă. (Horia C. Matei, *Civilizația lumii antice. Mic dicționar biografic*. Cuvânt înainte de acad. Emil Condurachi, Colecția Clepsidra, Editura Eminescu, București, p. 308).

¹⁸ *O excursiune școlară în Italia ...*, p. 18.

* **Castelli Romani** - „*Castelele Romane*”. O suită de localități situate pe coline, la 20-30 km sud-est de Roma: Albano Laziale, Ariccia, Gandolfo, Colonna, Frascati, Genzano di Roma, Grottaferrata, Llanuvio, Lariano, Marino, Monte Compatri, Monte Porzio Catone, Nemi, Rocca di Papa, Rocca Priora.

* **Umberto Rainerio Carlo Emanuele Giovanni Maria Ferdinando Eugenio** (14 martie 1844, Torino - 29 iulie 1900, Monza), fiul lui Vittorio Emanuele II de Savoia și al Mariei Adelaide de Ranieri. Principe de Piemont, a fost rege al Italiei între anii 1878 - 1900.

¹⁹ *O excursiune școlară în Italia...*, p. 21.

Pentru ziua de marți, 12 aprilie 1912, grupul avea în program vizitarea catacombelor Romei, a Galleriei Borghese *, precum și a altor monumente ivite pe traseu, iar pentru 13 aprilie 1912 obiectivele erau Castelul „Sant Angelo” *, Palatul „Rospigliosi” * și Muzeul Termele lui Dioclețian ²⁰.

A urmat deplasarea la Napoli, unde excursioniștii au poposit două zile vizitând, printre altele, Aquarium Neapolitanum, Muzeul Național și Pompeiul ²¹.

La 16 aprilie 1912, au pornit spre Florența: „cu vizitarea Florenței, excursiunea noastră a atins punctul ei culminant” ²². În cele două zile petrecute aici, elevii și profesorii Liceului „Unirea” s-au bucurat de vizitarea următoarelor obiective: Domul Santa Maria del Fiore *, Baptisteriul *, Muzeul și Basilica San Marco, Palazzo degli

* **Galleria Borghese** - clădire construită pentru cardinalul Borghese de Flaminio Ponzio în prima jumătate a secolului al XVII-lea.

* **Castelul Sant Angelo** – construcție impunătoare ridicată pe malul drept al Tibrului de către împăratul Hadrian în anul 128 d. H.. A fost folosită ca mausoleu, apoi a devenit parte din zidul orașului, fortăreață, reședință papală, închisoare militară, muzeu național.

* **Palatul Rospigliosi** - clădire veche ce datează de la sfârșitul Renașterii, fostă reședință a lui Giulio Rospigliosi, care a devenit papa Clement al IX-lea în 1667.

²⁰ *O excursiune școlară în Italia ...*, p. 25 - 26.

²¹ *Ibidem*, p. 27.

²² *Ibidem*, p. 28.

* **Domul Santa Maria del Fiore** - Biserica „Sfânta Maria a Florii” - catedrala sau domul arhidiecezei romano-catolice din Florența. Numele acesteia se referă la floarea de crin, simbolul Florenței. Catedrala a fost proiectată de Arnolfo di Cambio în anul 1296, având drept impuls noile catedrale extraordinare din Pisa și Siena. Prima piatră a fost așezată la 9 septembrie 1296 de către cardinalul Valeriana, primul legat papal trimis vreodată la Florența. Ridicarea acestui vast proiect a durat 170 de ani, adunând efortul colectiv al mai multor generații.

* **Baptisteriul** - una dintre cele mai vechi clădiri din Florența amplasată în fața Domului Santa Maria del Fiore., construită peste o fundație romană, posibil în jurul secolului al VI – lea. Interiorul datează din secolul al XVIII – 122

Uffizi *, Giardini di Boboli *, Parcul „Cascine”, Basilica di Santa Maria Novella, Casa „Dante” *, Basilica di Santa Croce * (renumită pentru că aici își dorm somnul veci personalități marcante ale culturii italiene precum Michelangelo di Lodovico Buonarroti Simoni *, Niccolò Machiavelli *, Galileo Galilei *, poetul și dramaturgul conte

lea, iar mozaicurile de pe tavan înfățișează scene biblice de la Creație până la ziua Judecării de Apoi.

* **Palazzo degli Uffizi** - Palatul „Uffizi”. A fost construit între anii 1560 - 1580 pentru a găzdui organismele administrative ale ducelui Cosimo I de Medici (1389 - 1464); clădirea extrem de elegantă a fost proiectată de arhitectul preferat al ducelui, Giorgio Vasari.

* **Giardini di Boboli** - Grădinile „Boboli”, unul din cele mai mari parcuri din Florența, datând din secolul al XVI – lea.

* **Casa lui Dante**, muzeu ridicat în memoria lui Dante Alighieri (1265 - 1321) - poet, filozof, om politic, cel mai mare scriitor european din Evul Mediu.

* **Basilica di Santa Croce** - Biserica „Sf. Cruce”. A fost construită între secolele XIII – XIV, fiind cunoscută și sub numele de Panteonul din Florența.

* **Michelangelo di Lodovico Buonarroti Simoni** (6 martie 1475 – 18 februarie 1564). Sculptor italian renașcentist, pictor, arhitect și poet, ucenicul lui Domenico Ghirlandaio. Prima mare statuie a lui a fost „Bachus”, terminată la Roma (1496 - 1497). Au urmat „Pietà” (1498), aflată astăzi la basilica San Pietro, „David” (așezată în fața intrării Palazzo dei Priori - în prezent Palazzo Vecchio – ca simbol al Republicii Florentine), „Fecioara cu Pruncul”, pictura „Sfânta Familie”, basorelieful „Fecioara cu Pruncul și Sf. Ioan copil”, pictarea boltei Capelei Sixtine (1508 - 1512), statuia „Moise” (1513 - 1515), Capela „Medici”, Biblioteca Laurenziana, „Judecata de Apoi”, basilica San Pietro etc. (*Enciclopedia Universală Britanica*, vol. 10, Manchukuo – Mozart, Editura Litera, București, 2010, p. 192 - 201).

* **Niccolò Machiavelli** (3 mai 1469 – 21 iunie 1527). Filozof politic, diplomat, secretar în cadrul Republicii Florentine și scriitor italian. Autorul celebrei opere „Principele” (1513), care avea să dea numele de „machiavelism” metodei de a obține succes în viață prin înșelăciune și trădare. A mai scris: „Decinalul” – discursuri politice și poeme despre istoria Florenței, „Despre modul de abordare a rebelilor de la Val di Chiana”, „Discurs asupra primelor zece cărți ale lui Titus Livius”, „Arta războiului”,

Vittorio Alfieri *, compozitorul Gioacchino Antonio Rossini * etc.), Panteonul. Palatul Pitti *, Muzeul de Arheologie, Basilica di San

„*Viața lui Castruccio Castracani din Luca*” și „*Mătrăguna*”. (Idem, vol. 9, Kong – Manchu, Editura Litera, București, 2010, p. 293).

* **Galileo Galilei** (1564 - 1642). Mare fizician și astronom italian din epoca Renașterii, unul dintre întemeietorii mecanicii ca știință. A descoperit legea inerției, legea căderii corpurilor, legea izocronismului micilor oscilații ale pendulului matematic, legea compunerii mișcărilor. A dat o formulare corectă noțiunilor de viteză și de accelerație și a pus în evidență relativitatea mișcării. Ca astronom a descoperit, cu ajutorul lunetei construite de el, munții din Lună, natura stelară a Căii Laptelui, patru sateliți ai lui Jupiter, petele din Soare și rotația acestuia în jurul axei sale, fazele lui Venus, confirmând prin aceste descoperiri concepția heliocentrică a lui Nicolaus Copernic. Lui i se atribuie replica devenită aforism „*Eppur si muove*” - „*Și totuși, se învâрте*”. (*Dicționar Enciclopedic Român*, vol. II D – J, Editura Politică, București, 1964, p. 498).

* **Vittorio Alfieri** (1749 - 1803). Poet și dramaturg, creatorul tragediei naționale italiene: „*Saul*”, „*Merope*”, „*Polinice*”, „*Antigona*”, „*Agamemnon*”, „*Oreste*”, „*Mirra*”, „*Maria Stuarda*”, „*Conjurația Pazzilor*”. A mai scris satire, epigrame, un poem istoric („*Etruria răzbunată*”), ode, sonate, comedii, scrieri politice („*Despre principe și despre literatură*”, „*Despre tiranie*”) etc. (Gabriela Danțiș (coord.), *Scriitori străini. Mic dicționar*, Editura Enciclopedică, București, 1981, p. 26 - 27).

* **Gioacchino Antonio Rossini** (29 februarie 1792 – 13 noiembrie 1868). A absolvit Conservatorul din Bologna. Timp de 15 ani a fost vocea dominantă a operei italiene. Printre succesele sale se numără: „*Italianca în Alger*” (1813), „*Otello*” (1816), „*Bărbierul din Sevilla*” (1816), „*Cenușăreasa*” (1817), „*Moise în Egipt*” (1818), „*Asediul Corintului*” (1826), „*Semiramida*” (1823). Începând din 1824, a petrecut mult timp la Paris unde a scris „*Wilhelm Tell*” (1829), capodopera sa. (*Enciclopedia Universală Britanica*, vol. 13, Raleigh – Sato, Editura Litera, București, 2010, p. 253 .)

* **Palatul Pitti** este situat pe malul stâng al râului Arno, între Piața Pitti și grădina Boboli. A fost construit către 1440 de Brunelleschi, pentru Luca Pitti. Lucrările au fost conduse de Fancelli. Arhitectul Ammanati a adăugat curtea interioară, iar în secolul al XVII – lea, Giulio Parigi a ridicat părțile laterale. Palatul este celebru prin magnifica colecție de tablouri care ocupă etajul superior. Printre ele se remarcă mai multe picturi de Rafael Sanzio, de

Lorenzo, Basilica Santissima Annunziata și expoziția de portrete din Palatul Vechi.

La 19 aprilie 1912, focșănenii au ajuns la ultima destinație din circuitul călătoriei - Veneția, unde privirea le-a fost încântată de Piața San Marco cu Basilica San Marco, Palazzo Ducale, Basilica di Santa Maria Gloriosa dei Frari și Accademia di Belle Arti ²³.

După trei săptămâni pe meleagurile italiene, elevii și profesorii Liceului „Unirea” s-au îmbarcat către casă, pe 23 aprilie 1912 revenind în țară.

Pentru stimularea spiritului de cercetare, încă de când se aflau pe vapor în drum spre Ancona, Constantin Leonescu a anunțat elevii că se va da un premiu de 100 lei pentru cel care va alcătui cea mai bună lucrare din notele de călătorie. Astfel, în ziua de 15 iunie 1911 au fost prezentate șapte lucrări, cea mai bună fiind a elevului Ienibace T. Teodor - „*Sub cerul de azur*”, care a văzut lumina tiparului la Tipografia Al. Codreanu din Focșani, prețul fiind de 20 lei ²⁴.

Excursia focșănenilor în Italia nu a trecut neobservată în presă, drept mărturie stând articolele din „*Il Mesagero*”, „*Il Popolo Romano*” sau „*La Tribuna*” care au adus cuvinte de laudă românilor care au luat inițiativa acestui proiect.

Călătoria de studii din Italia, din 1911, a reprezentat un precedent, asemenea deplasări repetându-se și în anii următori.

La 7 martie 1913, prin Adresa nr. 335, conducerea Liceului „Unirea” a solicitat Primăriei Orașului Focșani acordarea unei subvenții de 1.000 lei pentru excursia în Italia care urma să aibă loc în aprilie 1913: „*Se împlinesc doi ani, de când un grup de 40 școlari și profesori ai liceului din Focșani, au făcut sub conducerea D-lui*

Filippo Lippi, Domenico Ghirlandaio, Pietro Vannucci zis Perugin, Fra Bartolomeo, Andrea del Sarto. După ce a servit ca locuință marilor duci de Toscana, Palatul Pitti a fost oferit regelui Victor Emmanuel. (*Larousse du XXe siècle en six volumes*. Publié sous la direction de Paul Augé, Tome Cinquième, Librairie Larousse, Paris, 1932, p. 611).

²³ *O excursiune școlară în Italia...*, p. 29.

²⁴ *Ibidem*, p. 34.

Leonescu, profesor, o strălucită excursiune școlară de studii în Italia. Creațiunile geniilor italiene vechi și noi și faptul că de la Roma a venit trezirea conștiinței noastre de popor latin, precum și tot de acolo, în momentele grele ale istoriei noastre contemporane, ne-a venit și ne vin mereu dovezi de încurajare și de dragoste frățească, ne îndeamnă astăzi să facem profesori și școlari ai aceluiași liceu, un nou pelerinaj pe pământul țării de unde a izvorât istoria neamului nostru. În Italia victorioasă și soră, vream să mergem spre a câștiga puteri noi și inspirații, precum și spre a închea legături trainice cari ne-ar folosi în lupta ce ducem pentru biruința viitoare a neamului românesc”²⁵.

Prin Decizia Consiliului Comunal al Urbei Focșani din 12 martie 1913 „s-a dispus a se prevedea în bugetul comunei pe exercițiul viitor o subvențiune de lei una mie pentru excursiunea în Italia a unor din profesorii și elevii aceluia Liceu”²⁶

În 1914, uniriștii au organizat o nouă excursie pe tărâm italian. Prin Adresa nr. 426 / 19 februarie 1914 a Liceului „Unirea” către Primăria Orașului Focșani se solicita autorităților să se acorde o subvenție din bugetul urbei pentru deplasarea în Italia: „Nimeni nu se îndoiește de importanța excursiunii școlare care completează atât educațiunea cât și cultura elevilor noștri. De aceia atât regulamentele școlare cât și operile celor mai însemnați pedagogi le recomandă cât mai dese. Și în anul acesta ca și în acei trecuți, profesorii acestui liceu au proiectat o excursiune tocmai acolo unde trebuie să ne fie pururea ațintită privirea noastră, adică acolo unde se poate vedea și gloria trecută și viitorul strălucit. Spre Italia amintitoare de glorie apuse, spre Roma între ale cărei monumente dăruimate de toporul barbarului său de vremea nemiloasă se înalță monumentul obârșiei noastre naționale, conservat ca și prin prevederea divină, la picioarele căreia au vărsat lacrimi predecesorii noștri, în aceste părți se îndreaptă

²⁵ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 21 / 1913, f. 16.

²⁶ *Ibidem*, f. 17.

privirile școlarilor noștri, ca de acolo să se îmbărbăteze pentru idealul nostru național. Succesul excursiunilor precedente și rezultatele strălucite pe cari școala le-a obținut, ne face să îndrăznim iarăși pe același drum pentru că așa credem noi că vom întări sufletele și vom încălzi inimile. Dacă însă regulamentele noastre școlare recomandă excursiuni și nu dă și mijloacele necesare pentru înfăptuirea lor, ci lasă pe organizatori să le găsească cum vom putea și cum vor crede de cuviință. În aceste împrejurări ne gândim că în fruntea comunei noastre sunt oameni cei mai luminați și cu experiență cari își dau seama că grija cea mai însemnată trebuie să o avem pentru viitorul acestui neam și deci lor ne adresăm ca să ne ajute a pregăti sufletește pe cei ce ni s-a încredințat. De aceea vă rugăm să faceți ca și de astă dată să putem înfăptui excursiunea ce proiectăm, acordându-ne sprijinul Dv. printr-o subvenție din bugetul comunei, întrucât cei ce vor profita sunt tocmai aceia de care orașul nostru se va mândri într-un viitor nu tocmai îndepărtat ”²⁷.

La 18 aprilie 1914, elevii și profesorii Liceului „Unirea” au revenit în țară din cea de-a treia excursie în Italia, Primăria invitând conducerea liceului să iasă la gară în întâmpinarea acestora: „Astăzi la orele 6 p.m. sosind la Focșani profesorii cu elevii aceluia liceu cari au fost în excursiune în Italia, avem onoarea a vă ruga să vă întruniți împreună cu D-nii profesori ai liceului aflați în localitate, spre a merge împreună cu noi la gară, pentru întâmpinarea excursioniștilor”²⁸.

În cadrul excursiei din acest an, grupul de excursioniști a avut ocazia, la Milano, să o întâlnească pe cântăreața română Hariclea Darclee, care aflase din presă de prezența românilor în Italia.

În primele trei deplasări spre Italia, excursioniștii au ajuns la destinație prin Ungaria, în a patra, cea din 1921, prin Cehoslovacia și Austria, iar cele din 1923 și 1928 au fost făcute prin Iugoslavia. În drumul lor elevii au vizitat orașele cele mai importante: Budapesta,

²⁷ *Ibidem*, dosar nr. 21 / 1914, f. 13 - 13 verso.

²⁸ *Ibidem*, f. 31.

Viena, Bratislava, Zagreb, Liubliana. În câteva rânduri, excursioniștii s-au oprit să viziteze peștera de la Postumia * renumită la nivel mondial datorită formațiunilor calcaroase de stalactite și stalagmite, printre primele amenajate și electrificate ²⁹.

Toamna anului 1921 a reprezentat momentul când județul Putna a fost, la rândul său, gazdă pentru oaspeții italieni, studenți și profesori universitari.

Misiunea Națională Italiană, compusă din senatori, deputați, primari, consilieri comunali și provinciali, înalți magistrați, profesori, studenți, veterani, invalizi și mutilați de război, industriași și comercianți, economiști, arheologi, artiști, gazetari etc., însumând 200 de persoane, a vizitat România în perioada 19 septembrie – 6 octombrie 1921. Ea s-a bucurat de o atenție deosebită din partea guvernului care s-a străduit împreună cu autoritățile județene să îi asigure o primire demnă de tradiționala ospitalitate românească.

Sosiți în portul Constanța la bordul vaporului „*România*”, italienii au fost oaspeții orașelor Sulina, Tulcea, Galați, Brăila, Iași, Cernăuți, Ploiești, Câmpina, Moreni, Băicoi, Sinaia, Brașov, Sibiu, Cluj, Arad, Timișoara, Reșița, Bocșa, Anina, Oravița, Turnu – Severin, Segarcea, Craiova, Curtea de Argeș, Pitești, București și bineînțeles ai județului Putna. Guvernul a constituit un Comitet Central pentru Recepțiunea Excursiei Naționale Italiene, care lucra prin Biroul Permanent, cu sediul la Secretariatul General al Ministerului de Industrie și Comerț. La nivelul fiecărui județ, un Comitet local format din notabilități civile și militare avea sarcina de a se ocupa de primirea italienilor, conform Programului și Instrucțiunilor elaborate de Guvern. Din Comitetul local făceau parte personalități precum prefectul Gheorghe Tomulescu, comandantul

* **Peștera de la Postumia** se numea Adelsberg înaintea Primului Război Mondial, pe vremea când Slovenia aparținea Austro - Ungariei, denumirea de Postumia căpătând-o după cea de-a doua conflagrație mondială, când Slovenia a fost integrată Iugoslaviei (în perioada interbelică celebra peșteră a aparținut Italiei).

²⁹ Tudora Ciobotaru, *op. cit.*, p. 201.

Garnizoanei Focșani, senator dr. general Macridescu, senatorul I. I. Langa, deputatul I. P. Rădulescu, președintele Comisiei Interimare, președintele Tribunalului Putna, primarul orașului, președintele Camerei de Comerț, Anton Cristof – directorul Băncii „Putna”, deputații Duiliu Zamfirescu, Gheorghe Melinte, Paraschiv B. Chiriță, Marin Simionescu – Râmnicăneanu, Anton Alaci – mare podgorean, dr. I. Panea – medicul primar al județului, profesorii Constantin Leonescu, Al. Copcescu, Dardanian Rădulescu, Teodor Iordănescu, C. Tatovici – industriaș, comercianții C. C. Negruț și Ioan P. Ioan, maiorul Lucio Vecchi, Vasile Apostoleanu – mare proprietar, general Stere Palade, doamna general Ecaterina Bottea – președintele „Crucii Roșii”, Gheorghe Ștefănescu – directorul Băncii „Frăția”, Goilav – inginerul șef al județului, avocatul Gheorghe Miciora ș.a.³⁰

Potrivit Dării de seamă din 7 februarie 1922 întocmită de Prefectura Județului Putna *„în ziua de 24 Septembrie [1921] excursioniștii Italiani au venit în județul Putna. Primul contact cu populația acestui județ l-au avut la Adjud, la ora 9, unde autoritățile, școalele, cetățenii orașului i-au întâmpinat, făcându-le manifestație de simpatie.*

La ora 9,45 oaspeții au descins în gara Mărășești unde manifestarea a avut caracter mai aprins și unde excursioniștii au fost salutați de autorități cu subsemnatul D-l Deputat I. P. Rădulescu. La coborârea din tren din partea comună a vorbit D-l Manoliu ajutor de Primar al orașului. O companie de onoare din Reg. 90 Inf. cu muzica a dat onorurile în sunetul Imnului Italian. Școalele au urat bună venire oaspeților prin strigările în limba italiană și le-au aruncat flori. Excursioniștii au predat orașului Mărășești o coroană de oțel. La ora 10 și 30 au vizitat câmpul istoric unde D-l Colonel Ignat le-au făcut, în italienește, o descriere a luptelor din August

³⁰ Maria Dumitrescu, Horia Dumitrescu, *Misiunea Națională Italiană la Focșani. 24 septembrie 1921 în Cronica Vrancei*, vol. II, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura DMPress, Focșani, 2001, p. 208 – 210.

1917. Studentul I. Manoliu a mulțumit excursioniștilor pentru coroana de oțel oferită comunei Mărășești. La ora 12 a avut loc dejunul în parcul D-lui Negroponte. La acest prânz au participat pe lângă excursioniști și persoanele citate mai sus și toți fruntașii orașului și reprezentanții tuturor autorităților. S-au ținut toasturi închinete oaspeților și țării lor de către D-l Manoliu, ajutor de primar, I. P. Rădulescu - deputat, Inginer Scanavi.

*La orele 16 și 30 în aclamația autorităților și ale populației, excursioniștii au părăsit Mărășești, iar la ora 17 au sosit la Focșani. Aici au fost întâmpinați de autorități și public numeros în frunte cu D-l Savel Rahtivan *, primarul orașului care a urat bun venit oaspeților, iar Reg. 90 Inf. a intonat Imnul Italian. În cortegiu impunător excursioniștii, cetățenii orașului, cu muzica în frunte au străbătut străzile orașului până la teatrul Maior Pastia unde s-a dat un festival cu următorul program: Corul mixt al liceului de fete și băieți sub conducerea D-lui Dardanian Rădulescu a cântat Imnul lui Garibaldi și alte cântece italienești și românești. D-l Profesor C. Leonescu a vorbit în italienește salutând pe excursioniști și arătând legăturile sufletești și interesele ce aproprie cele două popoare. O echipă de elevi în costume naționale sub conducerea D-lui Al. Copcescu a jucat în admirația vizitatorilor noștri, mai multe jocuri românești. În mai multe rânduri, excursioniștii au fost obiectul manifestației calde a publicului. Ieșind din teatru, cortegiul a străbătut din nou orașul până la școala israelită în sălile căruia s-a dat banchetul. Aici au toastat în italienește D-nii Savel Rahtivan, primarul orașului, profesorul Th. Iordănescu și Duiliu Zamfirescu, președintele Camerei Deputaților. Ultimul vorbitor de mai multe ori întrerupt de aplausile inimoase ale oaspeților care au ovaționat.*

* **Savel Rahtivan.** Președinte al Comisiunii Interimare între 15 octombrie 1918 – 28 ianuarie 1919 și 2 decembrie 1920 – 29 ianuarie 1922. (Idem, *Primarii din Focșani între anii 1862 – 1937 în Cronica Vrancei*, vol. III, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 220 - 221).

Au răspuns D-nii Gnoli și Artioli. După terminarea banchetului la care au luat parte peste 200 de persoane, excursioniștii au mers la gară în sunetul muzicii militare, iar la ora 21 trenul s-a pus în mișcare ducând pe călători la Râmnicu - Sărat”³¹.

Excursia din 1923 a reprezentat un nou prilej de îmbogățire spirituală pentru elevii și profesorii Liceului „Unirea”. La Monza, în apropiere de Milano, au vizitat expoziția internațională de artă decorativă, unde România a expus ceramică, colecții de țesături, piese de mobilier și icoane vechi. Vizita a continuat la Torino, unde s-au întâlnit cu studenții români de la Universitatea Politehnică, apoi la Roma, ocazie cu care au depus o coroană de flori la Columna lui Traian. Din program a mai făcut parte popasul în Innsbruck, oraș din sud-vestul Austriei, capitala provinciei Tirol, unde au vizitat Goldenes Dachl *, iar la Viena, excursioniștii au avut prilejul să viziteze Kunsthistorisches Museum - Muzeul de Istoria Artei.

Călătoria din 1928 spre Italia a reprezentat și ultima ieșire a elevilor până după Al Doilea Război Mondial, când activitatea turistică a Liceului „Unirea” a fost reluată, dar limitată la cunoașterea județului și a zonelor înconjurătoare³².

³¹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 87 / 1921, f. 35 - 35 verso.

* **Goldenes Dachl** - „Acoperișul de aur”, reprezintă una dintre clădirile istorice ale Innsbruck – ului. A fost construită de arhiducele Friedrich al IV-lea (1382 - 1439) la începutul secolului al XV-lea ca reședință pentru suveranii tirolezi. Acoperit cu 2.738 cărămizi de cupru aurit, acoperișul a fost realizat pentru împăratul Maximilian I (1459 - 1519), cu scopul de a-i servi drept lojă regală de lux, de unde putea urmări turnirurile din piață.

³² Tudora Ciobotaru, *op. cit.*, p. 202.